

Jaettu kohtalo

Historiallisen *Aikakauskirjan* kaupunkihistoriallinen teemanumero tarjoaa monenlaisia havaintoja sekä kaupunkilaisista että kaupungin aineellisista rajoista, samoin kuin eläinten vuorovaikutuksesta ihmisten kanssa. Vierailivat päätoimittajat Matti O. Hannikainen, Tanja Vahtikari ja Samu Nyström ovat toimittaneet kiinnostavan kokonaisuuden, ja kiitän jälleen ilomielin niin artikkelien kirjoittajia, referee-prosessiin osallistuneita sekä muita kirjoitus- ja toimitustyötä tukeneita toimijoita.

Useissa artikkeleissa on läsnä posthumanistinen, ihmiskeskeisyyttä kritisovakin näkökulma. Teksteissä pohditaan kaupungin rajoja sekä kaupungin materiaalisia ulottuvuuksia ihmisiin vaikuttavana tekijänä, ja niissä tuodaan esiin myös kaupunkiyhteisön monilajisuus ja materiaalisen maailman mahdollinen toimijuus. Käytetyt aineistot ovat sekä kirjallisia että visuaalisia, ja valokuvien todistusvoima ja analysointimahdollisuudet tulevat kiinnostavasti esiin.

Nykyajan kaupungin materiaalisen ympäristön merkitykset konkretisoituivat hiljattain dramaattisesti, kun Pariisin Notre Damessa syttyi huhtikuussa 2019 tuhoisa tulipalo. Pikapikaa sekä tiedotusvälineet että sosiaalinen media tulvivat kuvia liekehtivästä katedraalista ja surun ilmaisuista. Moni julkaisi paitsi silminnäköjäkuvia, myös omia matka- ja muistokuvia, joita he olivat ottaneet ennen hävitystä. Toiset surivat sitä, että katedraali oli jäänyt heiltä näkemättä ennen tulipaloa.

Katedraalin tuho herätti huomiota erityisesti Euroopassa mutta myös ympäri maailmaa, ja myös sen korjausta ja jälleenrakennusta käsittelevä keskustelu on käynyt vilkkaana: mistä korjausmateriaalit, mistä tekniikka, millaisia kolmi-

ulotteisia mallinnuksia voitaisiin käyttää, oliko koko rakennus vaarassa sortua.

Katedraalia käsittelevässä uutisoinnissa nostettiin esiin kirjailija Victor Hugon (1802–1885) romaani "Notre Dame 1482" (1831, suom. Huugo Jalkanen 1915) – tai ainakin kirjan innoittamat elokuvat, sillä osa tarinaa käsitelleistä toimittajista ei selvästikään ollut tutustunut alkuperäisen teoksen juoneen. Monet elokuvaversiot ovat sinänsä todiste tarinan ja sen uudelleentulkintojen elinvoimaisuudesta.

Victor Hugon alkuperäisteoksessa on vahvasti läsnä ihmisen ja aineellisen maailman vuorovaikutus, katedraali antaa puitteet teoksen traagisille tapahtumille. On ryöstetty lapsi ja liian myöhäinen löytyminen, sydämettä hurmureita ja hyljeksittyjä uskollisia sydämiä, kilpaileva rakkaus, kielletty rakkaus, "isänmurha", sydämetön hurmuri, sotilaita, kummajaisia, ja noituusepäilyjä. Katedraalin tuntumaan ulottuu jokseenkin kaikki mahdollinen tragiikka, onhan koko teoksen kantava teema Notre Damen seinään kaiverrettu sana "kohtalo".

Notre Damea ja Hugon romaania ajatellessani löysin itseni pohtimasta Notre Damen toimijuutta ja vaikutusta päähenkilöiden elämässä – vaikkapa lopussa, kun kohtaloonsa sortunut tarinan konna roikkuu korkealla Notre Damen katon reunalla kourun varassa, ennen lopullista putoamistaan. Hugo kuvaa tuon hetkeä ennen -tilanteen varsin yksityiskohtaisesti. Lopulta konnan kohtalona on sortua, sillä katedraalin lyijykouru antaa periksi ja ihmispoloinen liukuu kuolemaansa "kuin irtomainen kattotiili".

Hugon teoksella uutisoitiin olleen suuri merkitys 1800-luvun Notre Damelle ja sen säilymiselle. Nytemmin palaneen katedraalin merkitys ja

läsnäolo on tuntunut myös nykypäivän ihmisten elämässä, kun he ovat jakaneet muistojaan ja keskustelleet katedraalin tulevaisuudesta. Tietokonepelin kolmiulotteisia mallinnoksia on esitely restauroinnin tueksi, puukaton korjausmahdollisuuksia epäilty ja tarvittavaa osaamista tähyilty eri suunnilta. Keskustelu on välillä kiirehtinyt asioiden edelle, mutta toivottavasti tulevaisuudessa nähdään onnistunut operaatio, jossa osataan hyödyntää sekä vanhaa että uusinta osaamista.

Monille katedraali on yksiselitteisesti tärkeä, jaettu muistomerkki ja henkilökohtainen tai haaveeksi jäänyt vierailukohde elämän varrella. Katedraalia koskevassa keskustelussa on toisaalta myös esitetty kysymyksiä siitä, mitä tulisi ajatella erilaisista korjausvaihtoehdoista ja rahoitustarjouksista. On useitakin ajankohtaisia ja pitkän aikavälin syitä sille, miksi katedraaliin liittyvät

uutiset ja korjaushankkeet ovat saaneet keskustelijat kiinnittämään huomiota myös muihin rahoitusta tarvitseviin kohteisiin, Kiihtelysvaaran kirkosta köyhimpiin kehitysmaihin.

Vähintäänkin puheenvuorot tekivät näkyväksi sen, miten Notre Damen kaltaiseen kohteeseen latautuu valtavasti merkityksiä. Vaikka kaikki eivät jaa samoja merkityksiä ja tulkintoja, yhteinen kulttuuriperintökohde on keskustelujen tärkeä kiinnekohta, johon voi heijastaa muistoja, mukanaoloa, ulkopuolisuutta ja yhteisyyttä. Sellaisena Pariisin kuuluisa, tulipalon runtelema katedraali on, Victor Hugota mukaillekseni, osa jaettua kohtaloamme.

Anu Lahtinen
anu.z.lahtinen@helsinki.fi